

Egy adat Szilvás-Ujfalvi Anderkó Imre életéből

A kitűnő értékű és méltatlanul üldözött Szilvás-Ujfalvi A. Imre 1615-ben egyházi főhatóságától véglegesen elítélve, palástjától megfosztatott. Bujdosása közben 1616-ban Kolozsvárra is elvetődött. A derék Ombozi Pál városi sáfárpolgár számadáskönyvébe bejegyezte, hogy február 2-án "B(iró) V(ram) h(agyásából) Zegenj predicatornak melljet az Religioert rabsagban tartottanak az ellenkezo Atiafiak annak el.zabaduluan. attam borra - husra es kenjerre --- fl.-/ 26" A lap szélére más, de egykoru kézírással írva: "Emericus Wy faluj". Majd február 3-án: "Attam esmet az zegenj predicatornak B(iró) V(ram) h(agyásából) Etelre es italra valo keoltsegre. tt fl. - / 16."¹⁾

E feljegyzést mérlegelve, ha most már tekintetbe vesszük a róla fennmaradt ítéletnek azt a kifejezését, hogy "számkivetésre küldetett" s ehhez hozzá fűzzük Bod Péternek azt a további hirdetését, hogy "az idegen Földön nyomorultul holt-meg",²⁾ csodálkoznunk kell azon a helyzeten, hogy 1616 február elején még mindég az ország területén bolyonghat. Tehát itt valamiféle félreértés történhetett az ítélet magyarázatában! Valóban, rögtön meg is magyarázhatjuk, hogy mi is ez a félreértés. Ugyanis az 1635. esztendei sáfár szeptember 7-én egy hasonló példát jegyzett fel a számadáskönyvébe, mégpedig: "Erkezek egj kalotaszegi Praedikator Istu [án] Pap, az melj szamki Vetesben Volt az Papok között, Vrunck eo Naga meg kegjelmezuen nekj salus conductussa leuen, hoga mindenit, mind maganak es haz nepenek Louas szekeret alaja es tiszteseget Gazdalkodas legyen." Az utja Enyeden keresztül bizonyosan Fehérvárra vitt.³⁾

Ha tehát a papok között (helyesebben: közül!) történt számküvetés Rákóczi korában a palásttól való megfosztást jelentette, nemkülönbön lehetett husz évvel korábban sem.

1) Sáfár 1616: 113. (Klt.)

2) Bod Péter: Smirnai Szent Polikárpus. Nagyenyed, 1766. 6o.

3) Sáfár 1635: 534, 626.

Palástja vesztese ellenére, feltételezett barátai előtt nem szenvedhetett csorbát értékes, tudós egyénisége. Ez abból is sejtendő, hogy Kolozsvárt történt megfordulásakor a sáfár nem alamizsnát adott neki, mint tette ezt például 1600 február 12-én: "Tot Uczaban Tamas Papnak betegsegeben, sok keoniergesere attunk segitsegeul fl. - den. 50.", vagy 1617 február 20-án "Martonfalui Praedicatornak keoniergesere Biro Vra[ml] eo keglme Tanaczauul edgiwt adatot --- fl. - den. 50."⁴⁾

Ujfalvinak tehát nem kellett köszörsögnie a segítségért, mint a másik két papnak.

Megismerve az itteni elsőpap és esperes, Trasaki másképpen Maróti Lukácsnak e korban szokatlanul szabadabb szellemi felfogását, nagyon valószínű, hogy hihetőleges régi barátságát nem tagadta meg, ezért tehát Szilvás-Ujfalvi ide érkeztek felkereste őt. Bizonyosan ő járhatott közben a városnál, hogy alamizsnaadással ne alázzák meg a lelkiileg amugyis elgyötört derék tudóst, hanem étellel-itallal ugy lássák el, mintha "salus conductus"-sal átutazó vendég lenne.

Majdnem öt hónappal ezután: 1616 június 28-án megint azt örökitette meg a sáfárpolgár: "B(iró) V(ram) hag(yásából) attam egy zegeny praedicatornak" ételt-italt.⁵⁾ Ekkor azonban már nem jegyezte fel a nevet s ezért csak sejtjük, de biztosan nem tudhatjuk, hogy most is ővele találkoztunk-e? Minthogy azonban az országutat rovó szegény lelkipásztorok mégsem voltak nagy számmal, hiszen Basta kegyetlen pusztításai után még mindig inkább hiány volt a papi testületben, ezért nem tarthatjuk lehetetlennek, hogy ez a "szegény prédikátor" se más, mint Szilvás-Ujfalvi Imre!

Zoványi Jenő már tisztázta a Szilvás-Ujfalvi ellen támasztott méltatlan vádlások mibenlétét, amelyet csupán csak a püspöki hatalmaskodás elleni elégedetlenség támasztott és terebélyesített ki.⁶⁾ E kitűnő egyházi férfiu végzetét Hodászi püspök idézte fel, hihetőleg támogatva az erőszakos és kellő megfontoltság nélküli

---

4) Sáfár 1600: 28, 1617: 16.

5) Sáfár 1616: 122.

6) Zoványi Jenő: Kisebb dolgozatok a magyar protestantizmus köréből. Sárospatak, 1910. 120-23.

Báthori Gábor legfőbb patrónustól. A palásttól való megfosztás, majd a börtönbe történt vettetés föltétlenül az ők terhükre irandó. 1613-ban azonban meghalt mind az egyházfő, mind pedig a fejedelem, utánuk azután Milotai Nyilas Istvánt választotta meg a tiszántúli egyházkerület s Bethlen Gábort az erdélyi országgyűlés. Ezt figyelembe véve, mindjárt feltűnhetik, hogy Szilvás-Ujfalvi már 1614-ben kiszabadult a fogságból. Nem tudjuk, hogy vajjon barátai közbenjárásának, vagy Milotai belátásának, avagy Bethlen kivánságának köszönhető-e a büntetés enyhítése? Bárha a valóság mégis csak az, hogy az orthodox tekintély megóvása miatt az ítélet alól - legalább is ekkor - még mindég nem oldatott fel s csak egyéni szabadsága adatott vissza.